

1. Asia

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:n epäilty määräävän markkina-
aseman väärinkäyttö valtakunnallisilla säveltaiteen tekijänoikeuksien kollektiivisen hallinnoinnin markkinoilla.

2. Osapuolet

Asianosainen:
Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Toimenpidepyynnön tekijä:
SF Anytime AB

3. Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto poistaa asian käsittelystä.

4. Asian vireilletulo ja selvitystoimenpiteet

1. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (jäljempänä "KKV" tai "virasto") on vastaanottanut SF Anytime AB:n (jäljempänä "SF Anytime") toimenpidepyynnön 29.4.2015. Toimenpidepyynnössä SF Anytime pyytää virastoa selvittämään, onko Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry (jäljempänä "Teosto") syyllistynyt määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön säveltaiteen tekijänoikeuksien kollektiivisen hallinnoinnin markkinoilla.
2. Asian selvittämiseksi virasto on vastaanottanut kirjallisia ja suullisia selvityksiä Teostolta, SF Anytimelta sekä muilta markkinatoimijoilta.

5. Asiaselostus

5.1. Osapuolet

3. Teosto on suomalainen musiikintekijöiden yhdistys, joka edustaa noin 33 000 kotimaista ja lähes kolmea miljoonaa ulkomaista säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja musiikin kustantajaa. Teoston keskeisenä tehtävänä on myydä edustamiensa musiikintekijöiden puolesta lupia teoskappaleiden valmistamiseen ja teosten saattamiseen yleisön saataville.
4. Nordisk Copyright Bureau (jäljempänä "NCB") on yhdistys, jonka omistajina ovat pohjoismaiset tekijänoikeusjärjestöt Teosto (Suomi), KODA (Tanska), STIM (Ruotsi), TONO (Norja) ja STEF (Islanti). NCB:n tehtä-

vänä on valvoa ja hallinnoida ääni- ja kuvataallenteisiin sisältyvän musiikin tallennusoikeuksia omistajajärjestöjensä puolesta.

5. SF Anytime on ruotsalaisen mediayhtiö Bonnier AB:n tytäryhtiö, joka tarjoaa Suomen markkinoilla transactional video on demand (jäljempänä "TVOD") -palvelua. SF Anytimen TVOD-palvelun kautta kuluttajat voivat vuokrata tai ostaa elokuvia digitaalisesti kertamaksua vastaan.

5.2. Toimenpidepyyntö

6. Toimenpidepyynnön mukaan asian tarkastelun kannalta relevantit markkinat ovat säveltaiteen tekijänoikeuksien kollektiivisen hallinnoinnin markkinat sekä elokuvien vuokrauksen markkinat Suomessa. Toimenpidepyynnön tekijä katsoo, että Teostolla on määräävä markkina-asema säveltaiteen tekijänoikeuksien kollektiivisen hallinnoinnin markkinoilla.
7. Toimenpidepyynnön tekijä väittää, että Teosto on syyllistynyt kilpailulain (948/2011) 7 §:n vastaiseen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön soveltamalla erilaisia hinnoitteluperusteita fyysistä ja digitaalista elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten kesken. Toimenpidepyynnön tekijän mukaan Teoston musiikin käyttöä koskevien lupatuotteiden syrjivä ja läpinäkymätön hinnoittelu asettaa digitaalista elokuvien vuokrausta harjoittavat yritykset epäedulliseen kilpailuasetelmaan perinteistä fyysistä elokuvien vuokrausta harjoittaviin yrityksiin nähden.

5.3. Teoston musiikin käyttöä koskevien lupatuotteiden hinnoittelu

8. Teoston oikeus myöntää musiikinkäyttölupia ja periä niistä korvauksia perustuu musiikintekijöiden kanssa solmittuihin asiakassopimuksiin. Asiakassopimuksissa säveltaiteen teosten oikeudenhaltijat luovuttavat Teostolle oikeuden teostensa valmistamiseen ja saattamiseen yleisön saataville. Teosto vuorostaan sitoutuu tilittämään musiikinkäyttöluvista perimänsä käyttökorvaukset teosten alkuperäisille oikeudenhaltijoille.
9. Teosto on muodostanut sille siirretyistä oikeuksista erilaisia lupatuotteita, joita se myy musiikinkäyttäjille. Lupatuotteista perittävät käyttökorvaukset perustuvat oikeuden hyödyntämisen laajuuteen (käyttöperiaate) tai oikeuden käytöstä saataviin tuloihin (rojaltiperiaate).¹ Teoston lupatuotevalikoima koostuu kymmenistä erilaisista käyttöluvista, jotka koskevat säveltaiteen teosten valmistamista ja saattamista yleisön saataville. Kertamaksullisia audiovisuaalisia sisältöjä kuten myynti- ja vuoka-elokuvia koskevia lupatuotteita on kuitenkin vain kaksi: TVOD-videopalvelulupa ja fyysisiä kuvataallenteita koskeva käyttölupa.
10. Digitaalisessa elokuvien vuokrauksessa tarvitaan Teoston TVOD-videopalveluita koskeva lupa. Lupa käsittää oikeuden tallentaa musiik-

¹ Ks. esim. kilpailuneuvoston päätös dnro 96/690/2000, annettu 27.2.2002

kia sisältäviä elokuvia lupaa hakeneen yrityksen hallinnoimalle palvelimelle ja välittää tallenteita palvelun loppukäyttäjille suoratoistotekniikalla. Teosto myöntää ja hinnoittelee käyttöluvan käytännössä kokonaisuudessaan itse, vaikka se on sopimuksella siirtänyt ääni- ja kuvatalenteisiin sisältyvän musiikin tallennusoikeuksien hallinnoinnin NCB:lle.

11. TVOD-videopalveluita koskevasta luvasta perittävä korvaus määräytyy palvelussa tarjottavien digitaalisten sisältöjen musiikkipitoisuuksien mukaan. Digitaalisiin vuokraelokuviin sisältyvästä musiikista peritään korvausta, joka on 3,5 % vuokrausta harjoittavan yrityksen liikevaihdosta. Korvauksen perusteena käytettävään liikevaihtoon lasketaan loppukäyttäjien maksamien tilausmaksujen lisäksi kaikki sellaiset tuloerät, jotka ilmentävät lupaa hakeneen yrityksen musiikin käytöstä saamaa hyötyä.
12. Perinteisessä fyysisessä elokuvien vuokrauksessa tarvitaan sen sijaan NCB:n myöntämä kuvatalenteita koskeva musiikkikäyttöluva. Lupa sisältää oikeuden valmistaa musiikkia sisältäviä fyysisiä elokuvatallenteita ja levittää niitä yleisön saataviin myynti- ja vuokraustarkoituksessa.
13. Toisin kuin digitaalisessa elokuvien vuokrauksessa korvaus fyysisiin elokuvatallenteisiin sisältyvästä musiikista peritään jo tuotantoketjun aiemmassa vaiheessa elokuvien levitystä harjoittavilta yrityksiltä. Korvaus on 2,5725 % elokuvien levittäjän liikevaihdosta, johon lasketaan ne tulot, jotka levittäjä saa myydessään elokuvatallenteet eteenpäin tukku- tai vähittäiskauppiaille. NCB välittää perimänsä korvaukset Teostolle, joka tilittää ne edelleen edustamilleen oikeudenhaltijoille.
14. Kotimaisen musiikin lisäksi Teosto perii digitaalista vuokrausta harjoittavilta yrityksiltä korvausta elokuvissa esitettävästä angloamerikkalaisesta musiikista. Teoston oikeus periä tämän tyyppistä korvausta perustuu angloamerikkalaisten tekijänoikeusjärjestöjen kanssa solmittuihin vastavuoroisuussopimuksiin. Angloamerikkalaisesta musiikista ei sen sijaan peritä korvausta fyysisten elokuvatallenteiden levittäjiltä, koska angloamerikkalaisten elokuvien osalta lähtökohtana on, että tarvittavat valmistus- ja levitysoikeudet on hankittu jo elokuvien tuotantovaiheessa.

6. Ratkaisun perustelut

6.1. Teoston markkina-asema

15. Kilpailulain 4 §:n 2 kohdan mukaan määräävä markkina-asema katsotaan olevan yhdellä tai useammalla elinkeinonharjoittajalla taikka elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä, jolla on koko maan tai tietyn alueen kattava yksinoikeus tai muu sellainen määräävä asema tietyillä hyödykemarkkinoilla, että se merkittävästi ohjaa hyödykkeen hintatasoa tai toimitusehtoja taikka vastaavalla tavalla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalla.

16. Määräävä markkina-asema ilmenee mahdollisuutena estää tehokas kilpailu markkinoilla ja toimia markkinoilla kilpailijoista, asiakkaista ja tavaran toimittajista riippumattomalla tavalla.² Määräävässä asemassa oleva elinkeinonharjoittaja voi käyttää markkinavoimaansa hyväksi ilman, että se välittömästi ja merkittävästi menettää markkinaosuuttaan kilpailijoille.
17. Teostolla on oikeuskäytännössä useaan otteeseen arvioitu olevan määräävä markkina-asema säveltaiteen tekijänoikeuksien kollektiivisessa hallinnoinnissa Suomessa.³ Asian käsittelyn yhteydessä ei ole ilmennyt sellaisia uusia seikkoja, joiden perusteella aikaisempia linjauksia Teoston määräävästä markkina-asemasta tulisi arvioida uudelleen.
18. Teoston menettelyä on vireillä olevassa asiassa tarkasteltu määräävän markkina-aseman väärinkäytön kannalta. Asian lopputulos huomioon ottaen KKV ei kuitenkaan katso tarpeelliseksi ottaa täsmällistä kantaa Teoston markkina-asemaan.

6.2. Menettelyyn sovellettavat arviointiperiaatteet

19. Kilpailulain 7 §:n mukaan yhden tai useamman elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kiellettyä. Väärinkäyttöä voi olla erityisesti:
- 1) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;
 - 2) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;
 - 3) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppanien samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasetelmaan asettavalla tavalla; tai
 - 4) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.
20. Kilpailulain 7 § perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä "SEUT") 102 artiklaan ja sitä on tutkittava yhdenmukaisesti kyseisen artiklan ja sitä koskevan unionin soveltamiskäytännön mukaisesti.

² Ks. esim. asiat 27/76 United Brands Company ja United Brands Continentaal BV v. komissio, kohta 65 ja 85/76 Hoffmann-La Roche & Co. AG v. komissio, kohta 38.

³ Kilpailuneuvoston päätös dnro 96/690/2000, annettu 27.2.2002, ja korkeimman hallinto-oikeuden päätös dnro 1004/2/02, taltio 1198, annettu 19.5.2003, sekä niissä viitatuut kilpailuneuvoston päätökset dnro 5/359/95, annettu 5.10.1995, ja dnro 22/359/96, annettu 1.6.1998.

21. Määräävä markkina-asema tuo yritykselle erityisvastuun, jonka mukaan määräävässä asemassa olevan yrityksen tulee varmistua siitä, ettei sen toiminta häiritse toimivaa ja vääristymätöntä kilpailua yhteismarkkinoilla. Erityisvastuun soveltamisalaa on tarkasteltava kunkin tapauksen heikentyneitä kilpailutilannetta ilmentävien erityisten olosuhteiden valossa.⁴
22. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä voidaan katsoa olevan menettely, jossa määräävässä markkina-asemassa oleva elinkeinonharjoittaja hinnoittelee tuotteidensa eri yksiköt eri tavalla ilman kustannuserusteista tai muuta kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävää syytä.⁵
23. Määräävässä asemassa olevan yrityksen harjoittama syrjivä hinnoittelu ei kuitenkaan sellaisenaan ole määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, vaan menettelyllä tulee syrjivyyden lisäksi olla kilpailun kannalta haitallisia vaikutuksia, jotka johtavat kilpailijoiden sulkeutumiseen markkinoilta tai kilpailun vääristymiseen kauppakumppaneiden kesken.⁶
24. Syrjivällä hinnoittelulla on katsottu olevan kilpailua vääristäviä vaikutuksia silloin, kun se vaikuttaa korkeampia hintoja maksaneen toimijan etuihin. Pelkästään korkeampien hintojen maksamisesta toimijalle aiheutuva välitön haitta ei kuitenkaan ole riittävä osoitus kilpailua vääristävistä vaikutuksista, vaan menettelyn vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon kaikki asian käsittelyn kannalta merkitykselliset seikat.⁷

6.3. Teoston menettelyn arviointi

25. Määräävän markkina-aseman väärinkäytön arvioinnissa on vireillä olevassa asiassa ollut kyse yhtäältä siitä, onko Teoston musiikinkäyttöluvia koskeva hinnoittelu kauppakumppaneita syrjivää ja toisaalta siitä, onko menettely ollut omiaan asettamaan elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavia yrityksiä epäedulliseen kilpailuasetelmaan toisiinsa nähden.
26. Asiassa saadun selvityksen perusteella on käynyt ilmi, että digitaalisissa ja fyysisissä vuokraelokuvissa esitettävästä musiikista maksettavat tekijänoikeuskorvaukset lasketaan eri hinnoitteluperusteiden mukaan. Vuokraelokuvia koskevien musiikinkäyttöluvien hinnoitteluperusteiden eriyttäminen ei vaikuta olevan tässä tapauksessa täysin perusteltua, sillä käyttöluvia hyödynnetään pitkälti samantyyppisesti sekä digitaalisissa että fyysisissä elokuvien vuokraustoiminnassa. Teoston lupatuotteiden hinnoittelun tulisi kohdella elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavia

⁴ Ks. esim. asia C-209/10, Post Danmark A/S v. Konkurrencerådet, kohdat 23–26 siinä viitattuine oikeustapauksineen.

⁵ Ks. esim. asiat 27/76 United Brands Company ja United Brands Continentaal BV v. komissio, annettu 14.2.1978, kohdat 232–234, ja C-52/07 Kanal 5 ja TV 4 AB v. Föreningen Svenska Tonsättars Internationella Musikbyrå (STIM) upa, annettu 11.12.2008, kohdat 44–47.

⁶ Ks. esim. asia C-95/04 P British Airways plc v. komissio, kohdat 143–144.

⁷ Asia C-525/16 - Meo - Serviços de Comunicações e Multimédia, kohdat 26–31.

yrittäjiä lähtökohtaisesti yhdenmukaisella tavalla riippumatta siitä, missä muodossa yritykset saattavat vuokraelokuvia yleisön saataville.

27. Vaikka Teoston kertamaksullisia audiovisuaalisia sisältöjä koskevien lupien hinnoitteluperusteet eivät ole olleet täysin yhdenmukaisia eri teknologioiden ja jakelukanavien kesken, asiassa saadut selvitykset eivät anna viitteitä siitä, että kilpailu olisi merkittävästi vääristynyt digitaalista ja fyysistä elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten välillä.
28. Asiassa saatu selvitys osoittaa, että fyysistä elokuvien vuokrausta harjoittavat yritykset eivät ole merkittävästi hyötäneet käyttölupien alemmasta hinnoittelusta digitaalista elokuvien vuokrausta harjoittavien yritysten kustannuksella. Edellä esitettyä näkemystä puoltaa erityisesti se, että lupatuotteiden hinnoitteluperusteiden eriyttämisestä huolimatta fyysinen elokuvien vuokraus on vähentynyt merkittävästi viime vuosina, kun taas digitaalinen elokuvien vuokraus on kasvanut tasaisesti saman tarkastelujakson aikana. Mikäli erilaisten hinnoitteluperusteiden soveltamisella olisi tosiasiallisesti ollut merkittäviä vaikutuksia elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten kilpailukykyyn kannalta, ei vuokraelokuvamarkkinoiden viimeaikainen kehitys olisi suosinut elokuvien digitaalista vuokraustoimintaa harjoittavia yrityksiä edellä kuvatulla tavalla.
29. Asiassa saatujen selvitysten valossa näyttää myös siltä, että musiikin käyttöä koskevien lupatuotteiden välisestä hintaerosta aiheutuva kulu ei ole ollut siinä määrin merkittävä digitaalista elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten kokonaistuloihin ja -kustannuksiin nähden, että se olisi omiaan johtamaan kilpailun vääristymiseen elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten kesken.
30. Asiassa ei ole myöskään saatu näyttöä siitä, että Teoston lupatuotteiden hinnoittelun eriyttämisen nimenomainen tarkoitus olisi kilpailun vääristäminen tai kauppakumppanien poissulkeminen markkinoilta. KKV:n käsityksen mukaan Teostolla ei ole kannustimia sulkea digitaalista vuokrausta harjoittavia yrityksiä pois markkinoilta, sillä se hyötyy elokuvien vuokraustoimintaa harjoittavien yritysten keskinäisestä kilpailusta.
31. Johtopäätöksenä KKV toteaa, että asiassa saadun näytön valossa Teoston musiikinkäyttöluomia koskeva hinnoittelu ei ole ollut täysin yhdenmukaista eri teknologioiden ja jakelukanavien kesken. Asiassa ei ole kuitenkaan saatu sellaista näyttöä tosiasiallisista kilpailua rajoittavista vaikutuksista, joiden perusteella asian selvittämistä olisi tarpeen jatkaa.

7. Sovelletut säännökset

Kilpailulain 4 §, 7 § ja 31 §.

8. Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n perusteella sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

9. Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa tutkimuspäällikkö Jarno Sukanen (029 505 3352, jarno.sukanen@kkv.fi).

Johtaja

Maarit Taurula

Tutkimuspäällikkö

Jarno Sukanen